

Det måste gå att fatta beslut – Östgöta-Correspondenten 2009-10-03

I USA har president Obama kört fast. Den stora sjukvårdsreformen som skulle ha varit klar till kongressens sensommaruppehåll blir en rysare större delen av hösten.

Under tiden blir det heller inte några beslut om energi- eller klimatpolitik. Fredrik Reinfeldt och EU känner sig lurade efter klimatveckan i FN och det ekonomiska toppmötet i Pittsburgh som ordentligt kylt ned förväntningarna inför det uppskrivna klimatmötet i Köpenhamn.

Problemet med Barack Obama är inte att han inte vill mycket utan att han inte kan. Den kan bero på bristande ledarförmåga och verkställighetskraft när det verkligen gäller. Men den främsta förklaringen är nog att USA har ett politiskt system där det ska vara ordentligt svårt att fatta beslut. Maktindelningen mellan president och kongress, mellan representanthuset och senat i kongressen och mellan beslut i huvudstaden och delstaterna innebär en medvetet mycket svårlagd hinderbana fram till beslut.

I ett parlamentariskt system som det svenska ska det vara lättare. Men också här har det blivit allt svårare att fatta beslut, framför allt när det gäller stora infrastrukturfrågor. Det krävs beslut i både stat och kommun. Och det krävs brett politiskt samförstånd över blockgränserna för att åstadkomma något som håller över flera mandatperioder. Med en som nu allt tydligare blockpolitik i både riksdag och kommunhus blir förvisso alternativen klara. Men risken att ett beslut ska rivas upp av en ny majoritet efter ett val är uppenbar.

Ibland eftersträvar profilivriga politiker inte ens hållbara kompromissbeslut. Varje försök av Mona Sahlin att ansluta sig till den folkpartistiska skolpolitiken avvisas med största iver av Jan Björklund som vill ha kvar alla skolpolitiska motståndare han kan.

Med det efter EU-inträdet stärkta rättsperspektivet i svensk politik har också besvär och överklaganden blivit allt vanligare. Före beslut kan de flesta aspekter på ett förslag överklagas och sedan - om det ändå blivit något - framförs besvär inför verkställigheten. I min Stockholmsstadsdel Bromma överklagas i regel alla nybyggnadsplaner. Polisens planer att bygga en ordentlig helikopterbas på Värmdö överklagades av fritidshusägare med kända aktuella konsekvenser. (Correns läsare har säkert sina egna lokala exempel.)

Under de svenska rekordåren byggde Tage Erlander och Socialdemokraterna upp det starka samhället. Oppositionen från Folkpartiet och dess ledare Bertil Ohlin var skarp. Men vid de slutliga besluten hade nästan alltid majoriteten tagit tillräckligt med hänsyn till oppositionen för att det kunde bli bred enighet. ATP-beslutet som i år firar 50-årsjubileum är undantaget som bekräftar regeln.

Samtidigt byggde kommunala samlingsregeringar upp städer, skolor, affärscentra, arbetsplatser och kommunikationer. Stockholm växte med ett par nya stadsdelar och tunnelbanestationer varje år medan omvärlden beundrade kraften och samförståndet i den svenska samhällsutvecklingen.

Visst revs till slut för mycket för att få luft och ljus. Visst blev kommunalgubbarna så småningom pampar. Och visst var det logiskt att allt till sist tog slut med almstriden i Stockholm 1971. Men nog behöver vi igen hitta former för att kunna fatta ordentliga politiska beslut. Får jag till att börja med föreslå att vi återinför det kommunala samlingsregerandet.

Anders Mellbourn